

MĚSTO HOSTINNÉ

PLÁN VZDÁLENÉ DÍLČÍ PODPORY V OBLASTI SOCIÁLNÍHO ZAČLEŇOVÁNÍ

PRO OBDOBÍ 2019 – 2021

Obsah

Seznam zkratk.....	4
1. Úvodní kapitola	5
1.1. Postup při spolupráci města Hostinného a Agentury pro sociální začleňování	5
1.2. Obecné cíle poskytování VDP	6
1.3. Struktura dokumentu	6
2. Analytická část plánu vzdálené dílčí podpory.....	8
2.1. Shrnutí analytických vstupů	8
2.1.1. Základní sociodemografické charakteristiky	8
2.1.2. Bydlení.....	9
2.1.3. Nezaměstnanost a zaměstnanost	10
2.1.4. Bezpečnost a sousedské vztahy.....	10
2.1.5. Sociální oblast pro podporu sociálně vyloučených	11
2.1.6. Dluhová problematika	11
2.1.7. Činnost lokálního partnerství	12
2.2. Vyhodnocení stromu problémů	13
2.3. Zdůvodnění zapojení města Hostinné do vzdálené dílčí podpory.....	15
2.3.1. Rozsah sociálního vyloučení ve městě	15
2.3.2. Rozšíření chudoby, nízkých příjmů	15
2.3.3. Nespokojenost obyvatel a potřeba společenského smíru	15
3. Návrhová část plánu vzdálené dílčí podpory.....	17
3.1. Cíle Plánu vzdálené dílčí podpory.....	17
3.1.1. Strategický cíl 1: Posilování prevence kriminality	17
3.1.2. Strategický cíl 2: Zajišťování a podpora preventivních a volnočasových aktivit	17
3.1.3. Strategický cíl 3: Systémové řešení v oblasti bezpečnosti a prevence výskytu negativních jevů	18
3.2. Rizika.....	18
4. Implementační část plánu vzdálené dílčí podpory.....	19
4.1. Role subjektů zapojených do realizace plánu vzdálené dílčí podpory	19
4.2. Spolupráce města Hostinné a Agentury pro sociální začleňování v režimu vzdálené dílčí podpory	19

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

5. Návrhy a doporučení k tvorbě koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů	21
5.1. Doporučení ke strategickému směřování města Hostinné v oblasti bezpečí a prevence negativních jevů	21
5.2. Doporučená struktura budoucí koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů města Hostinné	23
5.2.1. Účel koncepce	23
5.2.2. VIZE rozvoje	23
5.2.3. Priority	23
5.3. Doporučení pro tvorbu koncepce	28
5.3.1. Východiska pro tvorbu koncepce	28
5.3.2. Tipy pro stanovení rolí aktérů v průběhu vzniku a následné realizace koncepce	28
5.3.3. Doporučený postup tvorby koncepce	29
Seznam zdrojů	32
Přílohy	33
Příloha č. 1: Strom problémů před a po převrácení	33
Příloha č. 2: Sociální vyloučení na území měst a obcí v ČR a možnosti jeho řešení	35
Příloha č. 3: Problematika sociálního vyloučení; podpora sociálního začleňování – definice základních pojmů	37

SEZNAM ZKRATEK

APZ – aktivní politika zaměstnanosti

ASZ – Agentura pro sociální začleňování

CS – cílová skupina

IP – individuální plán (klienta sociální služby)

IAP – individuální akční plán (uchazeče o zaměstnání v rámci politiky zaměstnanosti)

MěÚ – městský úřad

NSD – nepojistné sociální dávky

PS – pracovní skupina

VA – vstupní analýza

SVL – sociálně vyloučená lokalita

TAP – Tematický akční plán

UoZ – uchazeči o zaměstnání (v evidenci úřadu práce)

VDP – vzdálená dílčí podpora

1. ÚVODNÍ KAPITOLA

Předložený dokument – Plán vzdálené dílčí podpory je výsledkem dosavadní spolupráce města Hostinného a Agentury pro sociální začleňování v režimu vzdálené dílčí podpory. Vznikal v období od zahájení spolupráce v dubnu roku 2018 do poloviny roku 2019.

Vzhledem ke skutečnosti, že město Hostinné pravděpodobně nebude pokračovat v návazných aktivitách vzdálené dílčí podpory v podobě tvorby Tematického akčního plánu a jeho implementace také prostřednictvím čerpání prostředků z výzvy č. 52 Operačního programu Zaměstnanost, je struktura a obsah Plánu VDP zaměřen na shrnutí a strukturaci získaných poznatků a výsledků práce lokálního partnerství.

Dále dokument nad rámec shrnutí dosavadních výstupů přináší obci podněty pro návaznou činnost, především částmi zaměřenými na směřování následné činnosti města Hostinného při tvorbě, implementaci a vyhodnocení dílčího strategického dokumentu – koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů, který může být městem Hostinné zpracován v rámci spolupráce s ASZ.

Dokument je tedy tvořen s ohledem na udržitelnost dosavadních výsledků vzájemné spolupráce a především aktivit samotného města Hostinného a jeho partnerů, a to tak, aby město Hostinné mohlo pokračovat v tvorbě a realizaci dílčí proinkluzivně nastavené politiky (včetně jejího provázání s komplexní strategií rozvoje města i dalšími dílčími strategiemi) v oblasti bezpečnosti případně i bez podpory Agentury pro sociální začleňování.

1.1. Postup při spolupráci města Hostinného a Agentury pro sociální začleňování

Po podepsání Memoranda o poskytnutí vzdálené dílčí podpory v dubnu 2018 byli o působení Agentury v Hostinném lokální konzultantkou informováni zástupci organizací, kterých se téma sociálního začleňování dotýkalo. Veřejnost a zástupci organizací byli informováni článkem uvedeným v Hostinském zpravodaji.

Vedení města Hostinného (starostka, místostarosta, někteří radní) se aktivně účastní pracovních skupin i setkání lokálních partnerů, jsou hlavním hybatelem a garantem pro naplňování cílů, což je jednou z klíčových podmínek úspěšné realizace Plánu VDP.

Na prvním setkání lokálních partnerů, které se uskutečnilo v červnu 2018, byla představena struktura spolupráce mezi městem Hostinným a ASZ, harmonogram aktivit a hlavních milníků spolupráce.

Na dalším setkání lokálních partnerů, které se uskutečnilo v listopadu 2018, byla představena vstupní analýza realizovaná ASZ. Dále na tomto setkání bylo diskutováno ustanovení pracovní skupiny a její oblast zaměření. Hlavním tématem zvoleným aktéry i vedením města bylo téma bezpečnost.

Pracovní skupina se setkala celkem 5x v období leden – březen 2019. Měla 18 členů z řad vedení města, odborů města, neziskových organizací. Výstupem je Plán VDP, který má pomoci městu s naplňováním cílů, které si s podporou Agentury stanovilo.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

V průběhu dosavadní spolupráce ASZ a město Hostinné projednávali, vzhledem k časové dotaci však pouze okrajově, také možnosti prevence sociálního vyloučení a rozvoje v oblasti podpory rodin. Při jednání o tématu projektu „Obec přátelská rodině a seniorům 2019“ bylo doporučeno, vzhledem k chybějícím podkladům, vytvořit pracovní skupiny a zvolit odborníka či gestora na danou problematiku a posílit personální kapacitu sociálního odboru v případě, že by město uvažovalo o realizaci tohoto projektu, např. o projektového manažera. Dále toto téma zařadit do zpracování Komunitního plánu sociálních služeb.

Vedení města i další klíčoví aktéři z pohledu řešení a prevence sociálního vyloučení se podíleli na definování cílů. Členové PS se dále chtějí scházet k realizaci cílů vyplývajících z tohoto dokumentu, který může pomoci městu Hostinnému v naplňování vytýčené vize: HOSTINNÉ JE TRVALE BEZPEČNÉ MĚSTO.

1.2. Obecné cíle poskytování VDP

Cíle poskytování vzdálené dílčí podpory v konkrétní obci vycházejí z následujících obecných cílů poskytování VDP:

- řešení aktuálních, přetrvávajících nebo prohlubujících se problémů a jejich příčin ve vybraných oblastech; formulování strategie intervence (napříč tematickými oblastmi, může být motivováno např. potřebami určitých cílových skupin osob, které jsou v kontextu situace v obci výrazně ohroženy sociálním vyloučením);
- podpora potenciálu místní samosprávy a místních aktérů sociálního začleňování pro konstruktivní a systematické řešení problematiky sociálního vyloučení v obci.

1.3. Struktura dokumentu

Úvodní kapitola se věnuje obecným souvislostem poskytování vzdálené dílčí podpory městu Hostinné prostřednictvím ASZ, shrnutí zaměření a průběhu dosavadní spolupráce.

Kapitola č. 2 je zaměřena na vyhodnocení získaných poznatků uvedených ve vstupní analýze a vyplývajících ze setkávání pracovních skupin

Kapitola č. 3 shrnuje činnost pracovních skupin vyhodnocením výstupů participativní metody analýzy problému a formulování strategie intervence (s využitím tzv. stromu problémů a příčin a stromů cílů a řešení).

V kapitole č. 4 je uvedeno vyhodnocení rozsahu a dopadů sociálního vyloučení, z něhož vyplývají základní východiska pro navrhování možných řešení identifikovaných problémů a pro prevenci sociálního vyloučení v Hostinném. Z tohoto vyhodnocení zároveň vyplývá opodstatnění poskytování vzdálené dílčí podpory.

Kapitola č. 5 zahrnuje návrhovou část plánu vzdálené dílčí podpory, především definuje cíle a dílčí cíle vzdálené dílčí podpory, dále předpokládané dopady a rizika.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Kapitola č. 6 zahrnuje implementační část plánu vzdálené dílčí podpory, především nastavení spolupráce v rámci lokálního partnerství, úlohy jednotlivých subjektů a také možnosti spolupráce města Hostinného a ASZ.

Kapitola č. 7 se pak hlouběji věnuje postupům, doporučením a návrhům směřujícím k vytvoření koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů. Součástí je zarámování koncepce do celkového rozvoje města, doporučení ke struktuře koncepce a doporučení pro postup tvorby koncepce.

2. ANALYTICKÁ ČÁST PLÁNU VZDÁLENÉ DÍLČÍ PODPORY

2.1. Shrnutí analytických vstupů

Hlavní analytické vstupy tvoří tzv. Vstupní analýza, kterou vytvořila ASZ v roce 2018 na základě screeningu prováděného v měsících červen – červenec 2018. Vstupní analýza mapovala jednotlivé aspekty sociálního vyloučení na území města, přičemž lze konstatovat, že nejvyšší pozornost byla věnována oblasti bydlení, a to zejména bytovému fondu města Hostinné.

Hodnocené aspekty sociálního vyloučení tedy tvořily oblasti:

- základní sociodemografické charakteristiky
- bydlení
- nezaměstnanost
- bezpečnost a sousedské vztahy
- sociální služby a zdraví
- dluhová problematika

V této části jsou uvedeny a vyhodnoceny klíčové charakteristiky města Hostinné a jeho obyvatel tak, jak byly popsány ve Vstupní analýze, jejíž součástí shrnutí a analytické závěry uvedeny nejsou. Smyslem je stručně a přehledně popsat klíčová zjištění nezbytná pro další rozvojové aktivity města Hostinné a směřování vzdálené dílčí podpory ASZ.

2.1.1. Základní sociodemografické charakteristiky

Vývoj počtu obyvatel	V městě Hostinném za 12 let (mezi lety 2005 – 2017) ubylo cca 8 % obyvatel (z cca 4 700 na cca 4 300), tento úbytek je setrvalý, pravidelný, přičemž jej lze přisoudit zcela na vrub migrace obyvatel z města.
Počet sociálně vyloučených	Dle odhadů lze předpokládat, že v městě Hostinném žije necelých 10 % obyvatel, které lze považovat za ohrožené sociálním vyloučením či socioekonomicky znevýhodněné (v absolutních hodnotách odhady hovoří o 300 – 400 osobách).
Ohrožené skupiny obyvatel	Bylo však také zjištěno, že ve městě Hostinném žije nadprůměrný počet osob s podprůměrnými či nízkými příjmy pohybujícími se na úrovni minimální mzdy či jen mírně nad její úrovní. V kombinaci s dalšími faktory (např. osamění, neúplné rodiny, propouštění, dluhové problémy, zhoršení zdravotního stavu) jsou tyto osoby ohrožené sociálním vyloučením. Obě skupiny obyvatel dohromady tak mohou tvořit cca 25 – 30 % populace města Hostinného.
Vzdělanostní struktura obyvatel	Více než 65 % obyvatel města Hostinného disponuje nižším než maturitním vzděláním, tato hodnota je vysoká, ve srovnání s okolními městy okresu Trutnov zpravidla o cca 10 - 15 % vyšší.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Ekonomická struktura	Město Hostinné samo nedisponuje příliš diverzifikovanou strukturou ekonomických subjektů. Dominantním zaměstnavatelem v soukromém sektoru je KRPA PAPER.
Problémové lokality	Jak sami obyvatelé, tak provedený screening identifikovali jako problémové (vyšší výskyt negativních jevů, koncentrace sociálním vyloučením ohrožených obyvatel) lokality okolí samotného centra města a blízká okolí ubytoven.

2.1.2. Bydlení

Počet bytů	Z celkem necelých 1 900 bytů je ve vlastnictví města cca 210 bytových jednotek, to činí cca 11 % bytového fondu ve městě. Při pohledu na počet nájemních bytů, kterých je cca 650, je však v majetku města těchto bytů téměř celá třetina.
Privatizace bytů	Postupně dochází k odprodeji vybraných bytových jednotek (zpravidla celých domů) až na výjimky stávajícím dlouhodobým nájemníkům, kteří zde nadále budou žít. Lze konstatovat, že tento odprodej není masivní, přičemž je vázán také na udržitelnost nákladů na správu nemovitého majetku města. Nelze ani opomenout zvýšení sociálního statusu obyvatel, nových vlastníků bytů. Uváženým a citlivým přístupem tedy může docházet k „přirozené obměně“ bytového fondu ve vlastnictví města.
Ubytovny	Městské (celkem 2) ubytovny nabízejí několik bytů a dále dohromady 14 pokojů. Část pro dlouhodobě ubytované občany, často seniory, dále město vyhrazuje specifické prostory pro ženy (s dětmi), další prostory pak pro muže. Soukromě vlastněná ubytovna pak nabízí až 50 pokojů.
Sociální byty	Sociální byty, resp. jejich přidělování Radou města, se řídí především plněním podmínek žadateli, jde zejména o výši příjmů, jejich výše oproti životnímu minimu, příp. průměrné mzdě, dále absenci dalšího nemovitého majetku. Je tak zajištěno přidělování nájemních bytů osobám nízkopříjmovým. Město může vyčleňovat z bytového fondu sociální byty i dle potřeby.
Nájemní bydlení	Na základě splnění podmínek města Hostinného se mohou obyvatelé ucházet o přidělení některého z městských bytů, které jsou členěny do více kategorií. Městské byty (vč. sociálních) lze obsazovat v případě jejich uvolnění stávajícími nájemníky.
Byty zvláštního určení	Jde o byty v tzv. domu s pečovatelskou službou, kterých je více než 50, tvoří tak cca ¼ bytového fondu města. Jsou určeny zejména pro seniory a osoby se ZP, jejichž situace vyžaduje podporu prostřednictvím pečovatelské služby.
Shrnutí	Město disponuje relativně rozsáhlým bytovým fondem, který umožňuje podporovat či zajistit bydlení pro občany Hostinného se zohledněním situace seniorů (příp. osob se ZP) a socioekonomicky znevýhodněných skupin obyvatel. Lze také konstatovat, že dlouhodobě dochází k „přirozené“ obměně bytového fondu odprodejem vybraných jednotek stávajícím nájemníkům a zároveň zřizováním nových bytů.

2.1.3. Nezaměstnanost a zaměstnanost

Míra nezaměstnanosti	V současné době vykazuje město Hostinné velmi nízkou míru nezaměstnanosti, celkem 2,3 %, přičemž jde o necelých 80 osob. Míra nezaměstnanosti je z hlediska ČR podprůměrná, z hlediska Královéhradeckého kraje poněkud vyšší (o 0,2 %). Lze také konstatovat, že déle než 6 měsíců je v evidenci UoZ vedena asi polovina uchazečů, déle než 12 měsíců pak 16 uchazečů. Určitou, objektivně obtížně zjistitelnou, část UoZ v evidenci úřadu práce představují osoby tzv. předlužené, které mohou být zaměstnané mimo legální trh práce.
Zaměstnanost	V soukromém sektoru jde zejména o zaměstnavatele v papírenském průmyslu. Ve městě se nacházejí 2 chráněné dílny vč. specifického zaměstnavatele, který zaměstnává především osoby se změněnou pracovní schopností, a to až 200 těchto osob. Město v rámci APZ poskytuje zaměstnání celkem 10 osobám. V soukromém sektoru převažuje nabídka pracovních míst pro nízkokvalifikované skupiny zaměstnanců. Obyvatelé Hostinného proto v řadě případů musejí za prací vyjíždět, zejména pak do Vrchlabí či Trutnova, v dojezdové vzdálenosti se však nacházejí také Nová Paka, Dvůr Králové n/L či krkonošská turistická střediska.

2.1.4. Bezpečnost a sousedské vztahy

Kriminalita	Ukazatele kriminality (index kriminality, počty trestných činů) ukazují relativně nízké hodnoty, které nevybočují z hodnot sledovaných v okolních městech. Počet trestných činů v posledních letech nestoupá.
Drogová scéna	Město Hostinné se v minulosti vyznačovalo rozsáhlou drogovou scénou, včetně tzv. tvrdých drog. Přestože se situace ve městě v posledních letech výrazně zlepšila, stále město tato skutečnost tíží. Byť tedy užívání a zřejmě i výroba tzv. tvrdých drog ve městě přetrvává v již daleko nižším rozsahu (odhady hovoří o počtu uživatelů v řádu 10 – 20 osob), stále je občanů velmi silně a negativně vnímána. V oblasti tzv. měkkých drog pak lze konstatovat, že zejména v případě dětí a mladistvých existuje ohrožení závislostmi na tabáku, alkoholu i marihuaně. Díky velikosti města jsou aktéři velmi dobře informovaní formálními i neformálními cestami o skutečnostech týkajících se např. nabízení drog mládeži v blízkosti škol apod.
Ochrana obyvatel	Ve městě Hostinném se podařilo zřídit městskou policii. Celkem službu zajišťují 2 strážníci. Dále město zajišťuje činnosti asistentů prevence kriminality, jde o celkem 4 osoby pomáhající udržovat veřejný pořádek ve městě.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

2.1.5. Sociální oblast pro podporu sociálně vyloučených

Terénní programy	Terénní programy vykazují počty klientů v řádu 10 -20 v závislosti na období. V rámci podpory služeb jsou nejčastěji řešeny otázky financí vč. dluhů, bydlení a zaměstnání.
Sociálně aktivizační služby (SAS) pro rodiny s dětmi	SAS vykazuje v současné době podporu jedné rodiny. Smyslem služby je podpora rodiny, její funkčnosti, získání správných návyků fungování rodiny, řešení rodinných a vztahových problémů a finanční zajištění života rodiny.
Občanská poradna	Poradna eviduje cca 23 klientů v roce 2018, funguje pouze 1x do měsíce ve městě Hostinném, příp. pak ve Dvoře Králové n/L. Klienti řeší zejména dluhové a finanční problémy.
Sociální odbor města	Mimo agendu veřejného opatrovnictví a sociálně právní ochrany dětí registruje asi 10 dlouhodobých klientů, celkem zaznamenaly pracovnice asi 200 klientů, se kterými v uplynulém roce pracovaly. Hlavními oblastmi podpory představují bydlení, podpora zdravotně postižených a rozmanitá podpora sociálně vyloučených.
Kontext zajištění sociálních služeb	Město Hostinné jako centrum správního území obce s pověřeným obecním úřadem nemůže (viz zákon o sociálních službách, zejm. § 92 – 95) zajišťovat poskytování sociálních služeb v celém rozsahu potřeb obyvatel města. Kompetence uvedený zákon přisuzuje kraji a obci s rozšířenou působností. S kompetencemi je svázán i omezený objem finančních prostředků v rozpočtu města na zajištění potřebných služeb. Město zajišťuje podporu především neustále se rozrůstající seniorské populaci. Nicméně lze konstatovat, že městu se podařilo zajistit také alespoň základní a klíčové služby sociální prevence.

2.1.6. Dluhová problematika

Rozsah dluhové problematiky	Město Hostinné vykazuje téměř 15 % populace s alespoň 1 uvalenou exekucí, což činí více než 500 obyvatel. Město Hostinné tak o 50 % předčí republikový průměr. Z větších měst okresu Trutnov dosahuje město nejhorších hodnot. Více než 60 % osob v exekuci osob čelí více než 1 exekuci.
Příčiny předlužení	Často jde o finanční negramotnost, neznalost finančních produktů a dopadů jejich nesprávného využití. Řada osob se dostane do dluhových obtíží prostřednictvím vlastní nezodpovědnosti či lehkovážnosti. Dalším častým důvodem je finanční tíseň těchto osob, např. náhlý pokles příjmů v důsledku onemocnění či ztráty zaměstnání. Řada osob žije s velmi nízkými příjmy, ohrožující je pro ně jakýkoliv náhlý (a přitom nezbytný) výdaj. V praxi pak zpravidla dochází k individuální kombinaci příčin vzniku dluhového problému.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Dostupná podpora	Rozsah podpory je v současné době omezený. V oblasti řešení již vzniklých dluhových problémů je dostupná dluhová poradna a určitou podporu poskytnout dokážou i pracovníci sociálního odboru, zde je otázkou spíše možnost posílení potřebných kapacit služeb (ideálně kapacit v krajské síti sociálních služeb). V oblasti prevence byl identifikován prostor pro zvýšení rozsahu a kvality podpory, zejména na školách případně pro mimořádně ohrožené osoby (např. dlouhodobě nezaměstnané v rámci naplňování individuálního akčního plánu).
------------------	---

2.1.7. Činnost lokálního partnerství

V rámci lokálního partnerství došlo v reakci na výsledky Vstupní analýzy k ustanovení pracovní skupiny Bezpečnost, jejímiž členy byli

- zástupci vedení města (starostka, místostarosta)
- vedoucí pracovníci MěÚ Hostinné
- zástupci Městské policie,
- zástupci škol
- zástupci výchovného ústavu
- zástupci RIAPS
- zástupci Aufori

Vstupní analýza neprokázala determinující vliv řešení v oblasti bydlení na zlepšení sociální situace ve městě. Město naopak akcentovalo závěry Vstupní analýzy, ze kterých vyplývala vyšší potřeba rozvojových aktivit v oblasti zajištění bezpečnosti a široké oblasti preventivních činností.

Bylo identifikováno a v rámci lokálního partnerství akcentováno, že je potřeba, aby ve městě byla rozšiřována „záchytná síť“ dostatečně široká na to, aby bylo možno předcházet výskytu a vzniku nepříznivých sociálních situací, rizikového chování a konfliktů mezi obyvateli města či jejich skupinami.

V této široké oblasti je navíc možné a vhodné kromě samotných opatření zvyšujících bezpečnost obyvatel města realizovat další potřebné kroky nejen za účelem prevence výskytu negativních jevů, ale také obecně přispívajících ke komplexnímu rozvoji města (viz dále).

Tento závěr i vyplývá se situace, kdy na jedné straně nebyla ve městě identifikována sociálně vyloučená lokalita, na druhé straně ale značné množství osob ohrožených sociálním vyloučením, zejména osob s nízkými příjmy, nízkou kvalitací, předlužených.

Zároveň byla na jednání pracovní skupiny zdůrazňována nutnost systémového přístupu a vzájemné spolupráce aktérů, přičemž v rámci redefinice předmětu spolupráce města a ASZ v rámci vzdálené dílčí podpory je nutné zohlednit situaci, kdy není možné ihned a bez následné činnosti lokálního partnerství nastavit strategické směry rozvoje města v dané oblasti. Následná návrhová část proto směřuje k realizaci cílů, které bylo možno v rámci dosavadní spolupráce definovat, přičemž klíčové pro město je, pokračovat v činnosti (případně i s další podporou ASZ) a vytvořit koncepční dokument umožňující systémové řešení definované oblasti.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

2.2. Vyhodnocení stromu problémů

Na pracovních skupinách byla témata pojmenovaná ve vstupní analýze dále diskutována. Za pomoci analytické metody, tzv. stromu problémů, se členové pracovní skupiny snažili identifikovat příčiny a dopady analyzovaného jádrového problému, který byl stanoven jako:

Nekoordinované nastavení systému k zajištění stávající a vyšší míry bezpečí v celém městě pro všechny obyvatele, přičemž aktérům jde o udržitelnost, trvalost a vysokou kvalitu bezpečí ve městě.

Mezi zásadními **příčinami** existence tohoto jádrového problému lze nalézt:

- pasivita osob ohrožených vyšší mírou nebezpečí (dále jen CS), nezájem o řešení vlastní situace, neznalost informací, nedůvěra v systémovou podporu a nabídky aktivit (úřady, kluby, oddíly)
- existence a neustálé projevy závažné kriminality ve městě (výroba a distribuce tvrdých drog)
- absence mechanismů k identifikaci a včasnému řešení prohlubujících se problémů CS, lidé se tak často dostávají do čím dál obtížněji řešitelných problémů (např. původně marginální dluh postupně nabývá rozměrů, které člověk není schopen ze svých příjmů nikdy uhradit)
- lidé často opomíjejí podstatné informace, scházejí jim podstatné znalosti a kompetence pro vedení běžného málo rizikového života, zejména jde o občanskou a finanční gramotnost
- zejména děti a mladí lidé obtížně nacházejí smysluplnou náplň volného času, pro socioekonomicky znevýhodněné osoby či rodiny jsou organizované aktivity méně dostupné, prostory a místa pro neorganizované aktivity by bylo potřeba vybudovat
- ve městě doposud scházelo koordinované úsilí a koncepční přístup k řešení problematiky v provazbě např. s rodinnou politikou a sociálními službami
- omezené kapacity pomáhajících pracovníků (městský úřad, sociální služby) pro poskytování podpory lidem z CS a také policistů (městských i státních)

Na základě těchto identifikovaných příčin lze pojmenovat některé klíčové **dopady** sledované ve městě:

- šíření negativního klimatu ve městě, v médiích, na sociálních sítích, hlavně však mezi občany, rozšíření pocitu bezmoci, naštvaní, všeobecné neschopnosti všech okolo, hledání a označování „viníků“, tendence k nacházení „snadných“ řešení
- nízký pocit bezpečí občanů Hostinného, zejména pak obavy o bezpečnost dětí a mládeže, zpochybnění vhodnosti takového prostředí pro výchovu vlastních dětí a zakládání rodin ve městě
- přetíženost a často bezmocnost obecních i státních orgánů vůči negativním projevům ve městě
- pokračující odliv obyvatel z města, zejména těch se středním a vyšším sociálním statusem
- prohlubování míry sociálního vyloučení ve městě, propojování a nárůst zón a oblastí výskytu sociálního vyloučení

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

- snižuje se objem volných kapacit a prostředků
 - o pro podporu a zvyšování kvality života nízkopříjmových, nízkokvalifikovaných obyvatel (zejména „nižší a nižší střední třída“) tak, aby tito obyvatelé byli co nejméně ohroženi a aby mohlo město více podpořit růst jejich sociálního statusu
 - o pro podporu nárůstu zastoupení občanů a rodin, které by bylo možno zařadit do tzv. střední třídy

Jako výstup zpracování tzv. stromu problémů byla definována společně sdílená VIZE: **HOSTINNÉ JE TRVALE BEZPEČNÉ MĚSTO.**

Dále došlo k tzv. převrácení stromu problémů, přičemž bylo možno identifikovat návrhy možných **cílů** bezpečnostní politiky města Hostinného:

- vytvoření a podpora vzniku nabídky smysluplného a aktivního trávení volného času dětí a mládeže včetně neorganizovaných aktivit a prostor pro jejich realizaci
- zajištění v rámci podporovaných sociálních služeb a sociálního odboru města posílených kapacit pomáhajících pracovníků pro zajištění včasných intervencí a řešení nepříznivých sociálních situací
- realizace zejména fyzických bezpečnostních opatření vedoucích k posílení bezpečnosti občanů včetně dopravních opatření, posilování kamerového systému apod.
- ve spolupráci s partnery (školy, Úřad práce ČR ad.) zvyšování informovanosti, kompetencí a znalostí zejména nejohroženějších obyvatel města v oblasti občanské a finanční gramotnosti
- nastavení principů a postupů dlouhodobé spolupráce s partnery města – školy, policie, neziskové organizace, spolky, oddíly, kluby – při realizaci i hodnocení jednotlivých opatření
- zajištění provázanosti aktivit v oblasti bezpečnosti a prevence kriminality s dalšími oblastmi, především však s celkovou koncepcí rozvoje města

Naplnění těchto dílčích (z pohledu celkové koncepce rozvoje města) cílů by pak mělo vést k dosažení žádoucích **výsledků** (efektů), především:

- snižování míry sociálního vyloučení ve městě, zamezení či snižování rizik zhoršování sociální situace občanů města, zejména nejohroženějších skupin
- zvýšení atraktivity města pro stávající i potenciálně nové obyvatele města, mělo by dojít k podpoře zvyšování celkového sociálního statusu obyvatel města, zamezení odlivu obyvatel z města
- zvýšení pocitu i reálného stavu bezpečí ve městě, snížení ohrožení obyvatel negativními jevy a snížení výskytu těchto negativních jevů
- zlepšení atmosféry ve městě a zvýšení spokojenosti obyvatel se životem ve městě a výsledky činnosti orgánů místní i veřejné správy

2.3. Zdůvodnění zapojení města Hostinné do vzdálené dílčí podpory

2.3.1. Rozsah sociálního vyloučení ve městě

Rozsah a závažnost sociálního vyloučení dle vstupní analýzy i výstupů pracovních skupin nelze hodnotit jako marginální. Pokud lze dle expertních odhadů konstatovat, že ve městě žije cca 300 – 400 obyvatel, které lze považovat za ohrožené sociálním vyloučením, jedná se o 6 – 8 % obyvatel města. Tito obyvatelé nejsou sice soustředěni v jedné izolované geograficky snadno identifikovatelné lokalitě, nicméně většina těchto obyvatel žije v relativně malém území v okolí samotného středu města a v blízkém okolí ubytoven kde lze identifikovat zónu nájemního bydlení. Kromě toho se ve městě vyskytuje několik relativně izolovaných lokalit.

Celkový odhadovaný počet obyvatel, které lze považovat za ohrožené sociálním vyloučením je tedy značný, jejich koncentrace však není na první pohled evidentní. V případě prohlubování míry sociálního vyloučení ve městě je zjevné, že by mohlo dojít k ohrožení stability či „ghettoizaci“ rozsáhlého území, a to v samotném centru města.

Rizikem lze také pojmenovat možnost „rozvoje“ sociálně vyloučené lokality v některé z izolovaných částí města, např. v důsledku realizace určitého podnikatelského záměru či změny podmínek pro samotné sociálně vyloučené.

2.3.2. Rozšíření chudoby, nízkých příjmů

Z analytických podkladů je také zjevné, že ve městě žije vysoký počet obyvatel s nízkým sociálním statusem, přestože nejsou označováni jako sociálně vyloučení. Zpravidla nejsou tyto lidé zachyceni v evidencích podpůrných systémů, nicméně se vyznačují nízkými či velmi nízkými příjmy, nízkou kvalitací, někteří i zdravotním znevýhodněním.

Velká část těchto osob a jejich rodin obklopuje či žije v těsném sousedství sociálně vyloučených obyvatel (také by bylo možné konstatovat, že se tyto skupiny navzájem prolínají), čímž vytvářejí relativně rozsáhlou oblast, kde žije obyvatelstvo s nízkým sociálním statusem včetně sociálně vyloučených.

2.3.3. Nespokojenost obyvatel a potřeba společenského smíru

Ve městě bylo identifikováno napětí, nespokojenost místních obyvatel. Tato nespokojenost má zřejmě své kořeny v době, kdy město bylo známo pro rozšíření výroby a distribuce drog. Nicméně skutečnost, že tento jev nebyl úplně vymýcen a (byť v omezené podobě) přetrvává, společně s dalším výskytem negativních jevů a dopadů aspektů sociálního vyloučení do fyzické struktury města vytváří potenciál výrazné nespokojenosti mezi obyvateli města.¹

¹ Kromě projevů např. na sociálních sítích, diskuzních fórech lze nespokojenost a frustraci obyvatel indikovat i na základě sledování volebního chování obyvatel města. V roce 2017 např. lze konstatovat, že v parlamentních volbách došlo k podpoře protestních stran, které v součtu získaly více než 60 % volebních hlasů. V okolních městech okresu Trutnov je přitom tento podíl protestních hlasů o 5 – 10 % nižší, ve Vrchlabí dokonce o cca 15 % nižší. V komunálních volbách pak až na výjimku KDU-ČSL dominují místní politická uskupení bez jakékoliv vazby na „centrální“ politické strany.

Tato nespokojenost se může v průběhu času ještě prohlubovat a vést až k situaci, kdy nebude možné mezi obyvateli města či jejich skupinami vést normální dialog, diskuzi.

3. NÁVRHOVÁ ČÁST PLÁNU VZDÁLENÉ DÍLČÍ PODPORY

3.1. Cíle Plánu vzdálené dílčí podpory

Cíle plánu vzdálené dílčí podpory jsou stanoveny na základě výstupů jednání pracovní skupiny, zejména při využití analytické metody, tzv. strom problémů, viz kapitola č. 3 (grafické znázornění výstupů pracovních skupin je uvedeno v příloze č. 1).

3.1.1. Strategický cíl 1: Posilování prevence kriminality

Jde o postupnou realizaci fyzických bezpečnostních opatření fyzických i personálního zabezpečení ochrany zdraví a majetku obyvatel města.

dílčí cíle:

- 5.1.1. podpora realizace vhodných bezpečnostních opatření v městském prostoru
- 5.1.2. podpora realizace vhodných dopravních opatření (zklidnění apod.)
- 5.1.3. udržení, příp. postupné posilování potřebných personálních kapacit zejm. Městské policie, APK, příp. MěÚ

dopad:

- zachování, příp. postupné zlepšování bezpečnostní situace ve městě

3.1.2. Strategický cíl 2: Zajišťování a podpora preventivních a volnočasových aktivit

Jde o podporu, příp. zajišťování vzdělávacích, volnočasových a dalších aktivit včetně podpory potřebných organizací a sociálních služeb pro snižování rizika sociálního vyloučení, příp. snižování dopadů sociálního vyloučení

dílčí cíle:

- 5.2.1. podpora provozu, pořádání a realizace volnočasových, kulturních a sportovních aktivit města, jeho organizací i spolků, oddílů a sdružení
- 5.2.2. zajištění podpory (zejm. podmínky vícezdrojového financování) sociálních pracovníků a sociálních služeb při zmírňování dopadů sociálního vyloučení

dopad:

- udržení a zvyšování nabídky podpůrných, vzdělávacích a volnočasových aktivit pro ohrožené skupiny obyvatel

3.1.3. Strategický cíl 3: Systémové řešení v oblasti bezpečnosti a prevence výskytu negativních jevů

Jde o vytvoření a udržitelnost nástrojů strategického a projektového řízení v oblasti bezpečnosti a preventivních vytvoření konceptu bezpečí a prevence výskytu negativních jevů.

dílčí cíle:

- 5.3.1. vznik konceptu bezpečí a prevence výskytu negativních jevů
- 5.3.2. nastavení a udržování lokálního partnerství jako nástroje systémového řízení rozvoje města

dopad:

- systematický a v rámci partnerství synergicky zajišťovaný rozvoj města

3.2. Rizika

- nedostatek finančních prostředků
 - o pravděpodobnost: vysoká
 - o dopad: vysoký
 - o eliminace: strategické a projektové řízení
- neshoda lokálních partnerů na postupu tvorby a výstupech konceptu
 - o pravděpodobnost: středně vysoká
 - o dopad: vysoký
 - o eliminace: doporučení postupu tvorby a návrh struktury konceptu v plánu vzdálené dílčí podpory
- nesouhlas obyvatel s podporou sociálně vyloučených
 - o pravděpodobnost: střední
 - o dopad: vysoký
 - o eliminace: plán vzdálené dílčí podpory zahrnuje vyvážené (prevence vs. represe) cíle a opatření
- rozpad lokálního partnerství
 - o pravděpodobnost: nízká
 - o dopad: vysoký
 - o eliminace: pokračování v podpoře ASZ, zapojení lokálních partnerů do strategického a procesního řízení města

4. IMPLEMENTAČNÍ ČÁST PLÁNU VZDÁLENÉ DÍLČÍ PODPORY

4.1. Role subjektů zapojených do realizace plánu vzdálené dílčí podpory

Nositel navržených cílů je město Hostinné ve spolupráci s dalšími subjekty (viz níže). Plnění jednotlivých kroků a stanových cílů zajišťuje město Hostinné a jeho kompetentní odbory ve spolupráci se zapojenými partnery

Do realizace plánu vzdálené dílčí podpory budou zapojeny:

- město a Městský úřad Hostinné jako vedoucí činitel, nositel a realizátor cílů plánu vzdálené dílčí podpory, město zajišťuje potřebné finanční prostředky zejména v oblasti udržování podpory zřízených a neziskových organizací při jejich činnosti (vč. podpory při plnění podmínky vícezdrojovosti financování sociálních služeb)
- městem zřízené organizace (školy, městská policie) jako realizátor dílčích cílů v rámci své působnosti a klíčová součást lokálního partnerství
- poskytovatelé sociálních služeb (RIAPS, Aufori) jako realizátor dílčích cílů v oblasti zajištění služeb sociální prevence a klíčová součást lokálního partnerství
- spolky, sdružení, oddíly, kluby jako realizátor dílčích cílů v oblasti volného času, vzdělávání a zájmové činnosti ohrožených skupin obyvatel a vhodná součást lokálního partnerství (např. zapojením v pracovních skupinách, přizváním k relevantním jednáním)
- cílová skupina (sociálně vyloučení, ohrožení sociálním vyloučením, ohrožení negativními jevy, občané města), a to především ve fázi sběru potřeb případně konzultací při hledání řešení dílčích problémů zahrnutých v jednotlivých dílčích cílech plánu vzdálené dílčí podpory

Implementaci plánu vzdálené dílčí podpory bude zajišťovat lokální partnerství, které je navrženo zachovat ve stávajícím rozsahu. Vhodné je zapojovat další partnery zejména v průběhu tvorby koncepčního dokumentu.

Lokální partnerství si k realizaci dílčích cílů plánu vzdálené dílčí podpory může zřizovat pracovní skupiny podle potřeb a rozsahu požadovaných výstupů.

Lokální partnerství sleduje realizaci plánu vzdálené dílčí podpory, u systémových cílů zajišťuje přímo jejich naplnění, u věcných cílů pak sleduje jejich naplňování.

4.2. Spolupráce města Hostinné a Agentury pro sociální začleňování v režimu vzdálené dílčí podpory

ASZ poskytne dílčí podporu v oblasti koordinace a informovanosti, tj. bude i nadále zasílat koordinátorce spolupráce s ASZ aktuality ohledně dobrých praxí, legislativních novinek a aktualit. Koordinátorka spolupráce bude zvána na setkání pro manažery sociálního začleňování a bude mít možnost účastnit se vzdělávání pro manažery určené pro zajištění udržitelnosti navržených opatření.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Městu Hostinné je k dispozici pracovník ASZ pro případné konzultace či připomínkování návrhů, dílčích či komplexních výstupů v oblasti:

- zapojování partnerů
- nastavení organizačních struktur
- tvorby koncepce
- zajištění implementačních struktur

Vzdálenou dílčí podporu ASZ je možné zajišťovat maximálně po dobu 2 let. Město Hostinné může podat žádost k návazné spolupráci s ASZ v režimu Vzdálené dílčí podpory s možností čerpání z Operačního programu zaměstnanost ve výzvě č. 52, která podléhá schválení Monitorovacího výboru Agentury, platné dle stávající metodiky <https://www.socialni-zaclenovani.cz/dokument/metodika-vzdalene-dilci-podpory-1-0-pdf/>.

Pokud město Hostinné neusiluje o čerpání výše uvedených finančních prostředků, lze požádat o pokračování ve spolupráci formou vzdálené dílčí podpory na následující období (tj. implementaci plánu vzdálené dílčí podpory) prostřednictvím dopisu adresovaného řediteli ASZ.

5. NÁVRHY A DOPORUČENÍ K TVORBĚ KONCEPCE BEZPEČÍ A PREVENCE VÝSKYTU NEGATIVNÍCH JEVŮ

5.1. Doporučení ke strategickému směřování města Hostinné v oblasti bezpečí a prevence negativních jevů

Politická reprezentace města Hostinné reaguje na výše popsanou situaci, přičemž v rámci prováděné spolupráce s ASZ prostřednictvím vzdálené dílčí podpory bylo akcentováno téma bezpečnosti, prevence kriminality.

Je nutné tuto oblast zahrnout do širšího rámce snah o zajištění rozvoje města, přičemž za klíčové oblasti v celkovém kontextu rozvoje města se jedná zejména o:

- ekonomický rozvoj města
- rozvoj lidských zdrojů a podpora posilování jejich sociálního statusu
- vytvoření „příjemného“ místa pro život místních obyvatel
- vytváření podmínek pro výchovu dětí a mládeže, zajištění jejich potřeb, rozvoje a bezpečí

Takové směřování umožní čelit negativním náladám a nespokojenosti, resp. uspokojovat základní a v podstatě oprávněné potřeby obyvatel města z hlediska kvality života.

Jak bylo uvedeno výše, je doporučeno v oblasti bezpečnosti a prevence výskytu negativních jevů „zasadit“ do širšího rámce komplexní strategie rozvoje města.

Z dlouhodobého hlediska by dílčí koncepce v oblasti bezpečí a prevence výskytu negativních jevů měla přispívat k naplňování komplexnějších cílů města. Z dostupných analytických podkladů a dosavadní činnosti pracovních skupin v rámci vzdálené dílčí podpory ASZ bylo možné identifikovat klíčové strategické cíle, k jejichž dosažení bude dílčí koncepce přispívat.

Jedná se o:

1) ekonomický rozvoj města

V rámci tohoto komplexního cíle mohou přispět aktivity koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů poskytovat podpůrné efekty. Samy o sobě ekonomickou strukturu města nezlepší, ale mohou vytvořit podmínky pro zvýšení ekonomické činnosti, zlepšení nabídky pracovních míst a zvýšení příjmu obyvatel.

Zlepšování sociálního statusu obyvatel, jejich udržení ve městě či příliv nových obyvatel zvýší ekonomické příjmy ve městě zejména v oblasti služeb, rozpočtové příjmy města, v neposlední řadě bude zvýšena také příležitost zahájení nových ekonomických činností prostřednictvím těchto obyvatel.

2) rozvoj lidských zdrojů a podpora posilování jejich sociálního statusu

Postupné zvyšování sociálního statusu místních obyvatel, zejména vzdělanosti, kvalifikace umožní těmto osobám ucházet se o lépe hodnocená zaměstnání, přičemž mohou využít nabídek v okolí

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

města, sekundárně se pak zvyšuje příležitost umístění provozu nového zaměstnavatele ve městě či v jeho blízkém okolí.

Zvyšování sociální stability zázemí obyvatel Hostinného je základním předpokladem pro další především profesní rozvoj těchto obyvatel. Realizace aktivit koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů by měla pomoci vytvářet předpoklady pro zajištění sociální stability obyvatel, zamezení rizik jejich sociálního vyloučení, budování profesního života, a to zejména v případě dětí a mládeže, přičemž je klíčové i jejich setrvání ve městě, resp. návrat např. po dokončení studií.

3) vytvoření „příjemného“ místa pro život místních obyvatel

Úspěšné město potřebuje kvalitní a přívětivé městské prostředí, ve kterém obyvatelé chtějí žít, vychovávat děti, trávit volný čas, ale i nakupovat a uspokojovat v něm své běžné potřeby. Pro město to znamená, že se snaží zajišťovat zejména nezbytné investice do infrastruktury města – dopravy, komunikací, veřejných prostor, veřejných budov.

Realizace aktivit v rámci koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů podpoří naplnění cílů těchto opatření zejména prostřednictvím iniciace a realizace dílčích úprav ve veřejném prostoru směřujících k zajištění jejich bezpečnosti, přívětivosti a využití pro trávení volného času vybraných skupin obyvatel.

4) vytváření podmínek pro výchovu dětí a mládeže, zajištění jejich potřeb, rozvoje a bezpečí

Zejména pro rodiče představuje klíčový aspekt života ve městě vhodné prostředí pro výchovu, rozvoj a aktivní život dětí a mládeže. Základním předpokladem pro zdravý vývoj dětí a mládeže je zajištění jejich bezpečného pohybu po městě a vhodného trávení volného času.

Realizace aktivit koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů umožňuje podpořit dosažení tohoto cíle prostřednictvím realizace technických a fyzických investičních akcí ve veřejném prostoru (parky, náměstí apod.), na pěších komunikacích (cesty, chodníky, zastávky) i v dopravě.

5.2. Doporučená struktura budoucí koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů města Hostinné

Na základě výstupů dosavadní spolupráce a především činnosti lokálního partnerství byla navržena struktura koncepce (vize, cíle, opatření), která slouží jako podklad k další tvorbě dokumentu.

5.2.1. Účel koncepce

Koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů přispívá k naplnění komplexních cílů města Hostinného. Vytvořením a realizací koncepce město postoupí v úsilí o zkvalitnění života občanů Hostinného pomocí účinné realizace bezpečnostních opatření a podpory svým ohroženým občanům.

Po zpracování koncepce v letech 2019 – 2020, dojde k jejímu projednání kompetentními orgány města, realizační fáze pak proběhne mezi lety 2020 – 2024.

5.2.2. VIZE rozvoje

Hostinné jako trvale bezpečné město

Stanovenou VIZI je třeba interpretovat tak, že jde o to, aby město nejen reagovalo na stávající situaci a bylo schopno naplňovat naplánovaná opatření, tato opatření vedla k reálnému zlepšení situace místních obyvatel, ale také aby město mělo vytvořené mechanismy, díky kterým bude schopno identifikovat nová rizika a nebezpečí, reagovat na ně a včasnými opatřeními jim úspěšně čelit.

5.2.3. Priority

Na základě analytických vstupů a činnosti pracovních skupin je možné navrhnout prioritní oblasti pro koncepci bezpečí a prevence výskytu negativních jevů. Ke každé z těchto priorit je navržena definice strategického cíle, dále došlo k rámcovému návrhu opatření, případně aktivit, jejichž další zpracování může proběhnout v rámci pokračující vzdálené dílčí podpory prostřednictvím ASZ i samostatně v gesci samosprávy.

Priority koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů

číslo	název priority
1	Bezpečnostní, fyzická opatření pro zvýšení bezpečnosti a kvality života ve městě
2	Opatření vedoucí ke zvýšení nabídky trávení volného času dětí a mládeže
3	Preventivní aktivity vedoucí ke snížení rizik výskytu negativních jevů
4	Podpora sociálních služeb a sociální práce pro předcházení a řešení nepříznivých sociálních situací
5	Systémová opatření pro zajištění trvalosti a udržitelnosti bezpečí obyvatel Hostinného

Priority jsou nastaveny z logického hlediska postupně směrem od represivních, technických a investičních opatření, přes preventivní činnosti až po oblast intervenční v případě, že problémy

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

některých občanů eskalují a vedou k jejich sociálnímu vyloučení. Doplněny jsou systémovými opatřeními vedoucími k zajištění funkčnosti a udržitelnosti realizovaných věcných opatření a posléze i dosažených výsledků.

5.2.3.1. Bezpečnostní, fyzická opatření pro zvýšení bezpečnosti a kvality života ve městě

Jde o realizaci bezpečnostních, především fyzických opatření ve veřejném prostoru, na komunikacích, silnicích, parcích a náměstích, která vedou ke zvýšení bezpečnosti obyvatel a snížení výskytu negativních jevů.

Součástí jsou i opatření vedoucí k zvýšení účinnosti práce policie, případně dalších pracovníků města, zejména zvýšení počtu policistů (příp. dalších pracovníků) v ulicích.

Strategické cíle priority:

- snížení počtu trestných činů a přestupků
- zvýšení pocitu bezpečí občanů města
- zlepšení kvality fyzického prostředí města

Návrh možných opatření v rámci prioritní oblasti

číslo	opatření
1.1.	rozšiřování, budování kamerového systému
1.2.	realizace zklidňujících opatření v dopravě (např. v rámci projektu bezpečná cesta do školy)
1.3.	revitalizace zanedbaných (nejlépe vytipovaných rizikových) ploch vedoucí ke snížení či zamezení výskytu negativních jevů
1.4.	posilování zejména personálních kapacit městské policie, zlepšení vybavení strážníků či dalších pracovníků, vytvoření pozice manažer prevence kriminality na MěÚ
1.5.	rozvoj komunikačních nástrojů spolupráce mezi veřejností a policií/městem (vč. hlášení závad, nálezů, poruch, nehod, ideálně ve spojení s dalšími agendami)

5.2.3.2. Opatření vedoucí ke zvýšení nabídky trávení volného času dětí a mládeže

Jde o vytváření podmínek pro aktivní a smysluplné trávení volného času zejména dětí a mládeže. To může být realizováno prostřednictvím podpory činnosti stávajících i nových sportovních, kulturních a dalších dobrovolných spolků, klubů či oddílů také za účelem zvýšení dostupnosti těchto aktivit i pro děti ze socioekonomicky znevýhodněných rodin (např. solo rodičů), a to na systematické i jednorázové aktivity. Dalším opatřením může být podpora jednorázových, cyklických či systematických aktivit směřovaných na neorganizované děti a mládež.

Podpora může směřovat také na údržbu, rekonstrukce a budování prostor pro trávení volného času dětí a mládeže – sportovišť (včetně areálů klubů a oddílů), dětských hřišť a hřišť pro teenagery (skateparky apod.), případně také do tzv. komunitních center umožňujících provozovat aktivity pro více cílových skupin a účelů.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Strategické cíle priority:

- zvýšení členské základny klubů, oddílů, spolků z řad dětí a mládeže
- zvýšení počtu akcí, aktivit a spolků zajišťujících aktivity pro děti a mládež
- zvýšení počtu sportovišť, dětských hřišť a hřišť pro teenagery
- vybudování otevřeného klubu či komunitního centra zajišťujícího také aktivity pro neorganizované děti a mládež

číslo	opatření
2.1.	dotační podpora sportovních, kulturních a volnočasových aktivit a organizací z rozpočtu města (udržení stávajícího rozsahu, případně postupné navýšování)
2.2.	podpora příp. vlastní realizace aktivit pro neorganizované děti a mládež (např. příměstské tábory, výlety, tematické akce)
2.3.	revitalizace či výstavba nových sportovišť, dětských hřišť a hřišť pro teenagery
2.4.	vybudování komunitního centra (např. otevřený klub pro mladé)

5.2.3.3. Preventivní aktivity vedoucí ke snížení rizik výskytu negativních jevů

Jde o zajištění či podporu realizace systematických, cyklických i jednorázových aktivit směřujících ke zvýšení kompetencí a znalostí ohrožených skupin obyvatel, které jim umožní vyhnout se rizikům vzniku nepříznivých sociálních situací.

Realizace těchto opatření je vhodná zejména ve spolupráci se školami na území města, dále s neziskovými organizacemi působícími na území města, případně i s Kontaktním pracovištěm Úřadu práce ČR, které může v rámci APZ zejména pro dlouhodobě nezaměstnané zajistit vzdělávací a poradenské programy zejména v oblasti předlužení.

Strategické cíle priority:

- snížení výskytu nepříznivých sociálních situací
- zvýšení osobních kompetencí a znalostí osob cílové skupiny (především dětí a mládeže)
- zvýšení informovanosti osob cílové skupiny o možnostech pomoci v případě vzniku (či geneze) nepříznivé sociální situace

číslo	opatření
3.1.	podpora realizace a rozvoj vzdělávacích programů ve školách – dluhová problematika, finanční a občanská gramotnost, závislosti, rizikové chování dětí a mládeže
3.2.	podpora a realizace jednorázových i cyklicky se opakujících preventivních aktivit (např. den bez dluhů, dny zdraví)
3.3.	iniciace a podpora realizace vzdělávacích a preventivních aktivit u dalších rizikových skupin obyvatel (dlouhodobě nezaměstnaní, senioři, např. obrana proti předlužení, proti klamavé reklamě, neseriózním prodejčům, lichvě)
3.4.	podpora, např. dotační, organizací realizujícím dlouhodobé preventivní programy a aktivity pro občany města

5.2.3.4. Podpora sociálních služeb a sociální práce pro předcházení a řešení nepříznivých sociálních situací

V oblasti sociálních služeb a sociální práce jde především o zajištění základní podpory osob v nepříznivé sociální situaci, přičemž důraz je kladen na zajištění včasného „záchytu“ a řešení vznikajících problémů v době, kdy ještě nejsou pro danou osobu determinující (např. dluhy jsou ještě pořád řešitelné v rámci institutu oddlužení).

Oblast sociálních služeb je vhodné řešit v rámci komunitního plánování sociálních ve spolupráci se sídelním městem ORP – Vrchlábí, resp. zajistit komplementaritu těchto dokumentů (tj. jejich jednotnost pro usnadnění činnosti města v těchto oblastech na principu „dělám jednu věc, naplňuji dva dokumenty“).

Strategické cíle priority:

- zvýšení počtu sociálních pracovníků v terénu
- zvýšení počtu „naplněných“ IP klientů
- snížení rozsahu výplaty dávek NSD klientům z Hostinného

číslo	opatření
4.1.	udržení a postupné posilování kapacit sociálního odboru MěÚ Hostinné se zaměřením na práci v terénu
4.2.	udržení a postupné posilování kapacit sociálních služeb terénní programy působící na území města Hostinného
4.3.	příprava a realizace činnosti preventivní záchranné sítě pro ohrožené děti ve spolupráci města, OSPOD, NNO a škol,
4.4.	udržení a postupné navyšování kapacit sociální služby odborné sociální poradenství – občanská poradna (výhledově i nalezení vhodnějších prostor pro poskytování služby)

5.2.3.5. Systémová opatření pro zajištění trvalosti a udržitelnosti bezpečí obyvatel Hostinného

Jde o realizaci systémových opatření vedoucích k zajištění realizace koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů a udržitelnosti výsledků její realizace. Klíčové je zachování rozvinutého systému dotační podpory, které město Hostinné poskytuje na podporu činnosti organizací zejména v oblasti sociální a sportovní.

V rámci realizace koncepce je vhodné nastavit mechanismy a orgány, které zajistí její tvorbu, realizaci i vyhodnocení a případné korekce v závislosti na aktuálním vývoji sociální i bezpečnostní situace ve městě. Koncepční činnost je vhodné realizovat provázaně s dalšími dílčími oblastmi (sociální služby, rodinná politika), ideálně tak, aby všechny koncepce byly komplementární, navzájem se doplňovaly, měly jednotnou strukturu (opak by velmi zatěžoval představitele a pracovníky zejména města Hostinného).

Strategické cíle priority:

- zajištění realizace věcných opatření koncepce
- zajištění nezbytných finančních prostředků z rozpočtu města
- zapojení klíčových partnerů a naplnění jejich rolí

číslo	opatření
5.1.	udržení, příp. postupná adaptace systému dotační podpory města
5.2.	ustanovení či adaptace struktur a orgánů města pro tvorbu, implementaci a vyhodnocení plnění koncepce
5.3.	provázání dílčích koncepcí a komplexní rozvojové strategie města

5.3. Doporučení pro tvorbu koncepce

Předmětem implementace plánu vzdálené dílčí podpory je, jak bylo uvedeno, tvorba koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů, přičemž po ukončení případné vzdálené dílčí podpory by město Hostinné pokračovalo v implementaci vytvořené koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů.

5.3.1. Východiska pro tvorbu koncepce

Nutné je vycházet ze skutečnosti, že řešení celé problematiky bezpečí a prevence výskytu negativních jevů, stejně tak jako její začlenění do komplexní strategie rozvoje města, je ve výlučné kompetenci města Hostinné, resp. jeho samosprávných orgánů, které získaly důvěru občanů města ve svobodných volbách.

Výše uvedené (a to i) koncepční návrhy vycházejí pouze z vyhodnocení dosavadních získaných analytických podkladů a činnosti pracovních skupin v rámci dosavadní spolupráce mezi městem Hostinné a ASZ.

Jsou zpracovány nikoliv jako „pokyn“ či „závazný model“ pro činnost městských orgánů a místního partnerství vytvořeného v rámci předchozí spolupráce či v rámci následné činnosti spojené s tvorbou, implementací a vyhodnocením koncepce bezpečí a prevence výskytu negativních jevů, ale jako vodítko, pomocník pro další koncepční práce města a jeho partnerů.

Navržené priority odrážejí výstupy z pracovních skupin a snaží se strukturovat a uceleně uchopit směřování města v jednotlivých samotnými aktéry pojmenovaných oblastech.

Navržená opatření pak vycházejí jednak ze zjištěných podkladů a informací, jednak byla provedena jejich transformace do konkrétních činností či okruhů činností navázaných na agendy samosprávných celků.

Navržená opatření nejsou rozhodně konečná, definitivní ani nezbytná k realizaci v celkovém souhrnu. Město Hostinné (a jeho partneři) jsou jediní povolání a kompetentní k tomu, aby rozhodli, jaká opatření a aktivity se budou realizovat, v jakém rozsahu, s jakými náklady.

Do koncepce bylo zahrnuto také mnoho opatření (agend), jejichž realizace město Hostinné v současné době zajišťuje, má je propracované a či je v současné době již připravuje. Zvláště v případě sociálních služeb je třeba do koncepce zahrnout i požadavky na udržení jejich rozsahu. Dalším podstatným důvodem zahrnutí těchto opatření je zajištění jejich adaptace v čase, postupné vylepšování, a to i v souvislosti s potřebami implementace vznikající koncepce.

5.3.2. Typy pro stanovení rolí aktérů v průběhu vzniku a následné realizace koncepce

I institucionální nastavení zajištění vzniku a realizace koncepce je ve výlučné kompetenci města Hostinné, resp. jeho samosprávných orgánů. Níže jsou uvedeny spíše typy pro nastavení organizačního zabezpečení souvisejících činností. Nicméně toto nastavení může být provedeno v mnoha variantách, závisí na potřebách města, charakteru úkolů a činností, přičemž klíčovým parametrem je funkčnost a efektivita.

I zapojení partnerů je především účelovým krokem, protože partneři (např. školy, policie, úřad práce, neziskové či církevní organizace) zajišťují naplňování opatření či aktivit, případně na jejich naplňování participují.

Zvláště metoda komunitního plánování akcentuje zapojení uživatelů a veřejnosti. V této souvislosti se často váhá s nutností a způsobem případného zapojení. I ze strany uživatelů není příliš přitažlivé, pokud se mají účastnit organizačních, procesně laděných jednání. Nicméně jejich zapojení je vhodné efektivně směřovat především do realizačních fází jednotlivých projektů. Např. pokud město bude začínat s realizací otevřeného klubu pro mladé, pak je vhodné se již při přípravě plánů na umístění klubu, velikosti jeho prostor, okolního prostředí či projektové dokumentace zeptat přímo mladých (budoucích návštěvníků). Vhodnou formou komunikace může být např. fokusní skupina s teenagery, která byla zmiňována již při plánování.

Zpravidla je vhodné zřídit orgán, který zaštití vznik a implementaci koncepce a zároveň bude za tuto činnost odpovědný kompetentnímu samosprávnému orgánu, zřejmě Radě města. Efektivní je, pokud jde o již existující orgán, např. agendově blízko komisi Rady, kterému bude přidělena (rozšířena) působnost i v oblasti řešené koncepce. Na pracovní skupině bylo pojmenováno, že vybraná opatření a dílčí cíle bude naplňovat komise prevence kriminality. Na kterou je dle typu opatření vhodné přizvat také členy pracovní skupiny připravující podklady pro tento plán.

Do tohoto řídicího orgánu je vhodné zapojit zejména klíčové partnery. Dále je vhodné nastavit (či adaptovat) pravidla fungování tohoto orgánu (způsoby a frekvence jednání, způsoby rozhodování, předkládání výstupů Radě města apod.) tak, aby zapojené subjekty znaly „pravidla hry“. Zpravidla bývá takový orgán zaštitěn kompetentním členem Rady města a veden příslušným vedoucím pracovníkem Městského úřadu.

Tento řídicí orgán může zajišťovat veškeré činnosti související s plánováním, realizací a vyhodnocením koncepce sám, případně si na jednotlivé dílčí úkoly zřizovat pracovní skupiny, ideálně za dosažením určitého výstupu. Mohou být zřízeny podle stanovených priorit.

5.3.3. Doporučený postup tvorby koncepce

5.3.3.1. Fáze realizovatelné v rámci vzdálené dílčí podpory

5.3.3.1.1. Iniciační fáze tvorby koncepce

V této fázi je městem přijato rozhodnutí o vytvoření koncepce a také o pokračování spolupráce města a ASZ² a nastaveno:

- organizační a kompetenční zajištění procesu tvorby, implementace a vyhodnocení koncepce
- realistický harmonogram
- vytvořeno funkční partnerství (oslovení a zapojení partnerů)

² Jak bylo uvedeno výše, město může vytvářet koncepci i samostatně, tj. i mimo režim vzdálené dílčí podpory. Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

5.3.3.1.2. Analytická fáze tvorby koncepce

Město může využít stávajících plánovacích podkladů, případně si zadat a zajistit vznik dalších nezbytných podkladů. Analytické podklady lze však pořizovat i v průběhu plánování, pokud bude zjištěno, že stávající znalosti a informace zapojených subjektů jsou pro nastavení realistického plánu nedostatečné.

5.3.3.1.3. Fáze plánování koncepce

V této fázi je možné využít výše připravenou „kostru“ budoucí koncepce. Pokud se město s partnery shodne na definici prioritních oblastí, může přistoupit k navrhování, posuzování a stanovování opatření a aktivit koncepce.

Metodologicky se každé opatření skládá z jedné či více aktivit, přičemž jako pomůcka pro členění slouží analogie opatření – program (skupina projektů, např. realizace programu osvěty a informovanosti v oblasti finanční a občanské gramotnosti) a aktivita – projekt (jednotlivá akce, např. realizace projektu, v jehož rámci dojde k realizaci vzdělávacích kurzů zaměřených na hospodaření seniorských domácností).

Jednou z možností je v rámci partnerství (komise, pracovní skupiny) shromáždit všechny návrhy na realizaci opatření a aktivit a následně posoudit jejich relevanci a zařazení do budoucí koncepce, přičemž za klíčové atributy každého posuzovaného návrhu lze považovat:

- realizovatelnost (kapacitní možnosti realizátora, dostatek rozpočtových prostředků, dostupnost dotačního zdroje, legislativní překážky apod.)
- důležitost (z hlediska naplnění cílů koncepce, resp. dané prioritní oblasti)

V rámci tohoto posouzení je vhodné se soustředit především na realizaci opatření a aktivit, které jsou považovány za důležité a realizovatelné. Pokud jde o rozsah plánovaných aktivit, lze konstatovat, že někdy „méně znamená více“.

Jak bylo řečeno, každé opatření je naplňováno jednou či více aktivitami, výstupem plánovací fáze by tedy mělo být:

- název opatření: (může, ale vůbec se nemusí shodovat s těmi, která byla navržena)
- popis opatření: (slovní popis celého programu)
- přehled aktivit, a u každé aktivity:
 - o slovní popis aktivity: (projektu)
 - o popis výstupu: (co vznikne, bude podpořeno)
 - o parametr výstupu: (jak poznáme, že byl výstup dosažen)
 - o finanční náklady: (příp. odhad, rozpad zdrojů, zejm. plánovaných dotací)
 - o odpovědný subjekt za realizaci
 - o spolupracující subjekty
 - o harmonogram realizace, příp. termín naplnění

5.3.3.1.4. Schvalovací fáze koncepce

V této fázi dojde k projednání dokumentu Radou, příp. Zastupitelstvem města. Před projednáním je možné provést např. veřejné projednání dokumentu či připomínkování. Poté je však připomínky a podněty veřejnosti vypořádat a zpracovat.

5.3.3.2. Fáze realizovatelné po ukončení vzdálené dílčí podpory

5.3.3.2.1. Implementační fáze koncepce

V rámci implementační fáze řídicí orgán koncepce především sleduje naplňování přijaté koncepce. V případě, že dochází ke komplikacím či změnám podmínek, navrhuje Radě (Zastupitelstvu) aktualizaci dokumentu či provádí méně závažné úpravy realizace jednotlivých aktivit, které pak samosprávným orgánům předkládá v celku.

Řídicí orgán koncepce jedná dle potřeby, ideálně alespoň 2x ročně, přičemž zodpovědné subjekty (odborné MěÚ Hostinné a další partneři – nositelé realizace jednotlivých aktivit či opatření) pravidelně reportují o pokroku při realizaci.

V případě změny podmínek realizace pak předkládají návrhy na úpravu harmonogramu realizace, rozpočtu případně dalších parametrů.

Nutno připomenout, že pravidelná aktualizace koncepce (protože se mění podmínky, situace ve městě, legislativa aj.) není známkou nekvality koncepce, ale známkou řádné a poctivé implementace koncepce.

5.3.3.2.2. Hodnocení koncepce

Hodnocení je možné pojmut dle potřeb města, lze však doporučit, aby hodnocení bylo zaměřeno na:

- monitoring výstupů (tj. sledování naplňování opatření a aktivit koncepce, jde tedy o de facto tvrdá data, např. kolik účastníků měly naplánované kurzy, kolik hodin poradenství měsíčně se podařilo zajistit)
- sledování dopadů (tj. zjišťování, zda naplňovaná opatření a aktivity vedou opravdu k patřičné změně v životě místních obyvatel, např. opravdu ten kurz lidem něco přinesl, opravdu mají děti víc možností sportovat a opravdu došlo k vyšší dostupnosti těchto aktivit pro děti samoživitelek)

Oba způsoby hodnocení je vhodné realizovat průběžně, zatímco monitoring výstupů je předmětem jednání řídicího orgánu, u sledování dopadů jde o ryze „měkké“ informace, které lze získávat např. prostřednictvím „informátorů“ (např. toho, co zjistí sociální pracovníce u svých klientů, učitelé u svých žáků, samozřejmě anonymně), příp. prostřednictvím získávání zpětné vazby (např. u vzdělávání zpětnovazebním dotazníkem, příp. anketou na webu města). Další, např. sociologické, metody evaluace (sledování dopadů) je sice možné využívat, nicméně jsou poměrně nákladné a je otázkou, zda mohou přinést o tolik zásadnější či lepší informace, než zprávy a zjištění učiněná přímo v terénu, mezi lidmi žijícími ve městě.

SEZNAM ZDROJŮ

Český statistický úřad: <https://volby.cz>

Mapě sociálně vyloučených a sociálním ohrožením vyloučených romských lokalit, 2006

Program rozvoje města Hostinné 2016 – 2022

Plán prevence kriminality města 2016-2020

Vstupní analýza města Hostinného, 2018

https://www.esfcr.cz/mapa/int_CR.html

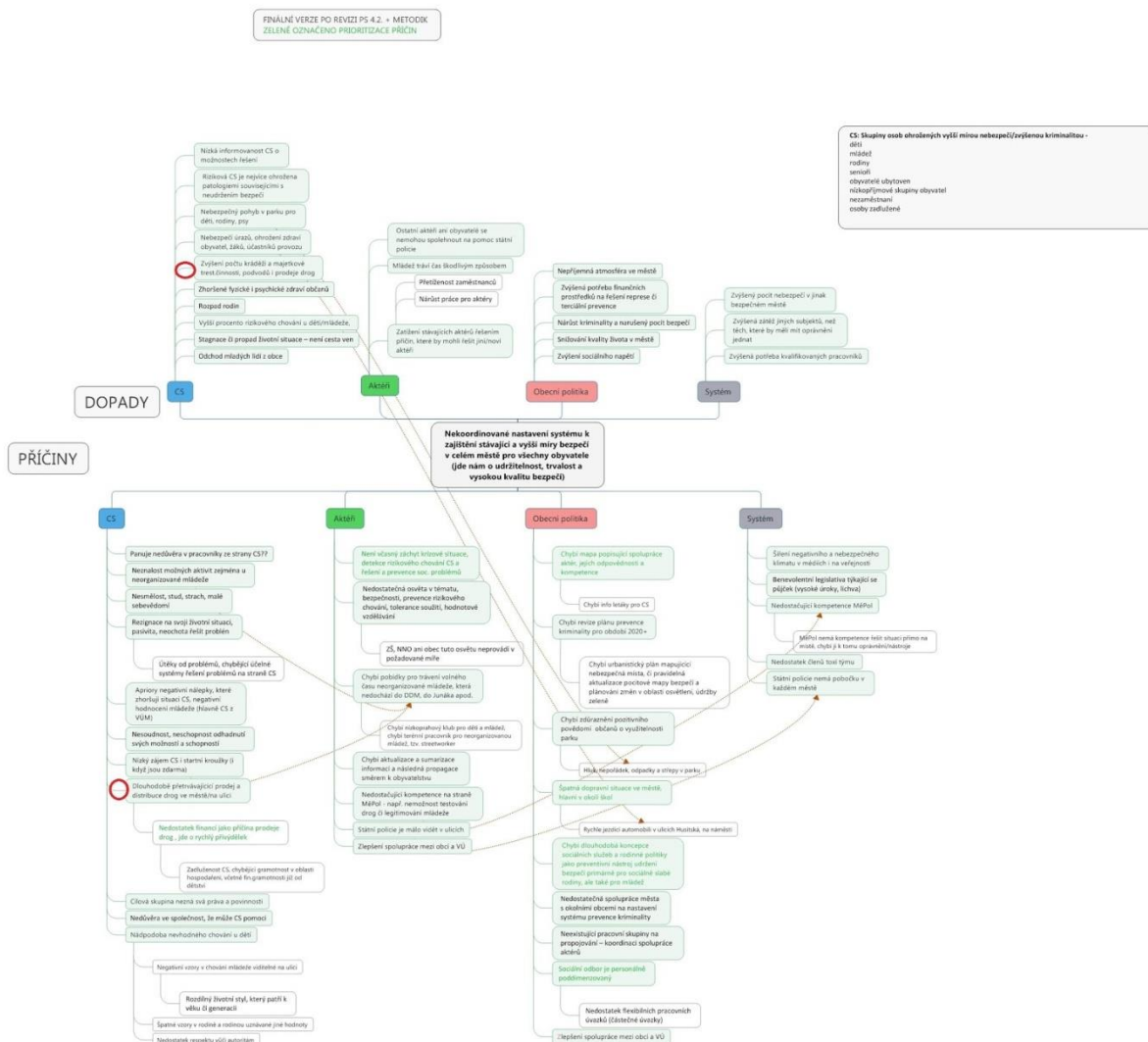
<http://www.socialni-zaclenovani.cz/dokumenty/evaluace-pusobeni-a-cinnosti-agentury>

<http://www.hostinne.info>

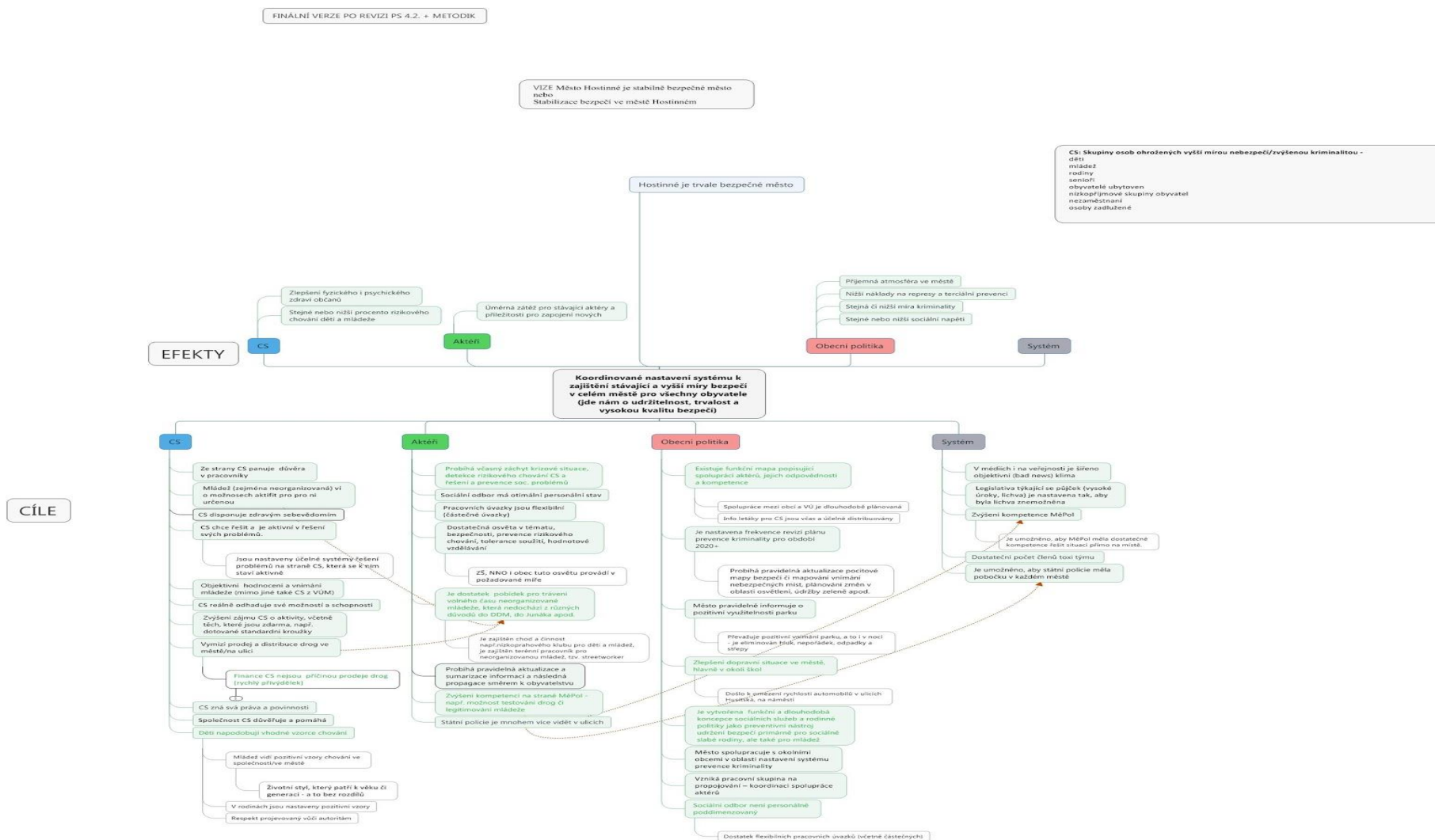

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Strom problémů před a po převrácení

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0/0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Příloha č. 2: Sociální vyloučení na území měst a obcí v ČR a možnosti jeho řešení

Sociální vyloučení je dlouhodobým a komplexním problémem se závažnými negativními dopady na život jednotlivců, komunit i celé společnosti. O řešení tohoto problému, který se projevuje mimo jiné územní koncentrací (v tzv. sociálně vyloučených lokalitách), usiluje celá řada měst a obcí v České republice.

Sociální vyloučení a jeho koncentrace v území

Sociální vyloučení je složitým multidimenzionálním mechanismem: V důsledku znesnadnění přístupu ke zdrojům nezbytným pro zapojení se do sociálních, ekonomických a politických aktivit dochází k vydělování jednotlivců a skupin ze společnosti. Tato situace (sociální exkluze jako stav) vede ke kumulaci problémů a tím i bariér pro opětovné začlenění do společnosti.

Sociální vyloučení je tvořeno kombinací nevýhod; je charakteristické vytrvalostí v průběhu času a koncentrací na určité skupiny populace nebo lokality. Týká se celé řady životních oblastí jednotlivce a jeho dopady tuto individuální rovinu přesahují - negativní dopady sociálního vyloučení působí i na celospolečenské úrovni (ve formě sociální dezintegrace, polarizace společnosti, oslabení solidarity a sociální koheze).

V kontextu řešení problematiky sociálního vyloučení je v řadě evropských států, včetně České republiky, třeba považovat za velmi významný také územní aspekt sociální exkluze a inkluze související mj. také s regionální disparitou a věnovat pozornost mechanismům vedoucím k prostorové koncentraci sociálního vyloučení. Pro život v obcích a městech je důležitý důraz na prevenci vzniku a na postupnou proměnu segregovaných a sociálně vyloučených domů, ulic nebo čtvrtí.

Závažnost důsledků sociálního vyloučení, stejně jako pozitivní výsledky dosavadních snah v oblasti sociálního začleňování, se odráží v tom, že podpora sociálního začleňování se stala v mezinárodním měřítku cílem mnoha oblastí veřejné politiky napříč všemi úrovněmi její realizace.

Sociální začleňování jako jeden ze zastřešujících cílů veřejných politik

Posilování individuální i společenské odpovědnosti za prevenci a překonávání sociální exkluze je společným jmenovatelem převážné části současných globálních cílů udržitelného rozvoje (Agenda OSN pro udržitelný rozvoj 2030); v zastřešujícím strategickém dokumentu Evropské unie Evropa 2020 je jedna ze tří jeho kapitol věnována růstu podporujícímu začlenění.

Česká republika se k plnění cílů vztahujících se k sociálnímu začleňování zavázala ve 2 z 10 zastřešujících strategických dokumentů (v Dohodě o partnerství pro programové období 2014 – 2020 a ve Strategickém rámci Česká republika 2030); na danou problematiku se v podstatné míře zaměřuje jedna čtvrtina národních strategických dokumentů, z nichž mezi stěžejní patří Strategie boje proti sociálnímu vyloučení 2016 – 2020 a Strategie sociálního začleňování 2014 – 2020; jejich cíle jsou dále

rozpracovávány v celé řadě strategických prováděcích dokumentů a v regionálních a místních dokumentech.

Z důvodu výše popsaného komplexního charakteru sociálního vyloučení, ale také na základě dosavadních zkušeností, je třeba považovat za klíčový faktor úspěchu při překonávání sociálního vyloučení provázanost legislativního a institucionálního zajištění inkluzivních strategií a kooperaci mezi jednotlivými aktéry na všech úrovních státní a veřejné správy i v občanském sektoru.

Role územních místních samospráv je v tomto ohledu klíčová v tom smyslu, že v sobě kombinuje potenciál i nároky související jak s touto koordinací, tak i s řešením konkrétních problémů v daném území.

Přímou pomoc územním místním samosprávám v řešení problémů spojených se sociálním vyloučením prostřednictvím implementace politik sociálního začleňování, ale také efektivnější koordinaci sociálního začleňování napříč různými oblastmi a úrovněmi veřejné politiky, zajišťuje vláda České republiky prostřednictvím činnosti Agentury pro sociální začleňování.

Vzdálená dílčí podpora poskytovaná Agenturou pro sociální začleňování

Agentura pro sociální začleňování je jedním z odborů Sekce pro lidská práva Úřadu vlády ČR. Svou činnost zahájila v roce 2008. Podporu obcím v procesu sociálního začleňování zajišťuje tím, že jim pomáhá při poznávání problémů sociálně vyloučených lokalit a jejich obyvatel, při přípravě a nastavování procesů pro řešení těchto problémů a při získávání financí na tyto postupy.

Prostřednictvím vzdálené dílčí podpory pomáhá Agentura obcím v realizaci konkrétních kroků směřujících k prevenci a odstraňování dopadů sociálního vyloučení podle aktuální situace a možností v obci. S využitím této podpory jsou konkrétní problémy řešeny v kontextu celkové situace v obci a regionu, v souladu s dobrou praxí a tak, aby bylo možné vyhodnotit dopad těchto řešení. Přidaná hodnota této formy spolupráce spočívá v tom, že řešení vybraných problémů probíhá současně s hledáním možností pro nastavení nebo optimalizaci koordinačních procesů a strategického plánování v oblasti podpory sociálního začleňování na úrovni obce.

Příloha č. 3: Problematika sociálního vyloučení; podpora sociálního začleňování – definice základních pojmů

Cílem textu je představit kontext, ze kterého se při poskytování vzdálené dílčí podpory vychází a perspektivu vnímání oblasti sociálního začleňování a tím nastínit cesty možných řešení sociálního vyloučení.

Sociální vyloučení

Pod pojmem sociální vyloučení chápeme proces vylučování lidí nebo skupin lidí na okraj společnosti, do chudoby a izolace. Tento způsob vyloučení se projevuje na různých úrovních, např. sociální, prostorové, ekonomické či symbolické. Sociálně vyloučení se nacházejí v situaci, kdy mají sníženou míru přístupu ke zdrojům běžně dostupným většině obyvatel, zároveň s tím se snižuje jejich schopnost udržovat sociální kontakty s obyvateli mimo situaci sociálního vyloučení a možnosti participace na organizaci sociálního života a účasti v rozhodování. Sociální vyloučení se vyznačuje různými charakteristikami, které se v různých lokalitách vyskytují s různou intenzitou. Společná všem lokalitám a jejich obyvatelům je však skutečnost, že se potýkají s několika zásadními existenčními problémy zároveň, a tudíž jejich řešení, které by směřovalo k vymanění se ze stavu sociální exkluze, je natolik obtížné, že je pro sociálně vyloučeného takřka nedosažitelné bez vnější pomoci. Základními indikátory sociálního vyloučení je materiální chudoba, dlouhodobá nezaměstnanost, závislost na dávkách v hmotné nouzi, nízká kvalita a nejistota v bydlení, ztížený přístup ke kvalitnímu společnému vzdělávání, vysoká míra zadlužení, výskyt rizikového chování a kriminality a vysoká míra migrace. Jednotlivé ukazatele sami o sobě sociální vyloučení nezakládají. Je to teprve jejich kombinace, která zasaženým jedincům či rodinám brání v integraci či plnohodnotném životě a na různých úrovních je vylučuje ze společnosti. Každý z uvedených aspektů sociálního vyloučení může být v různých lokalitách a u různých jejich obyvatel zastoupen v jiné míře. Kombinace intenzity přítomnosti těchto jevů pak vytváří charakter jednotlivých lokalit, které se stejně jako lokální kontext mnohdy výrazně liší. Specifickou roli v sociálním vyloučení hraje etnicita. V českém kontextu se pak jedná o etnicitu romskou.

Sociální vyloučení je často spojeno a projevuje se zejména (nikoli však pouze):

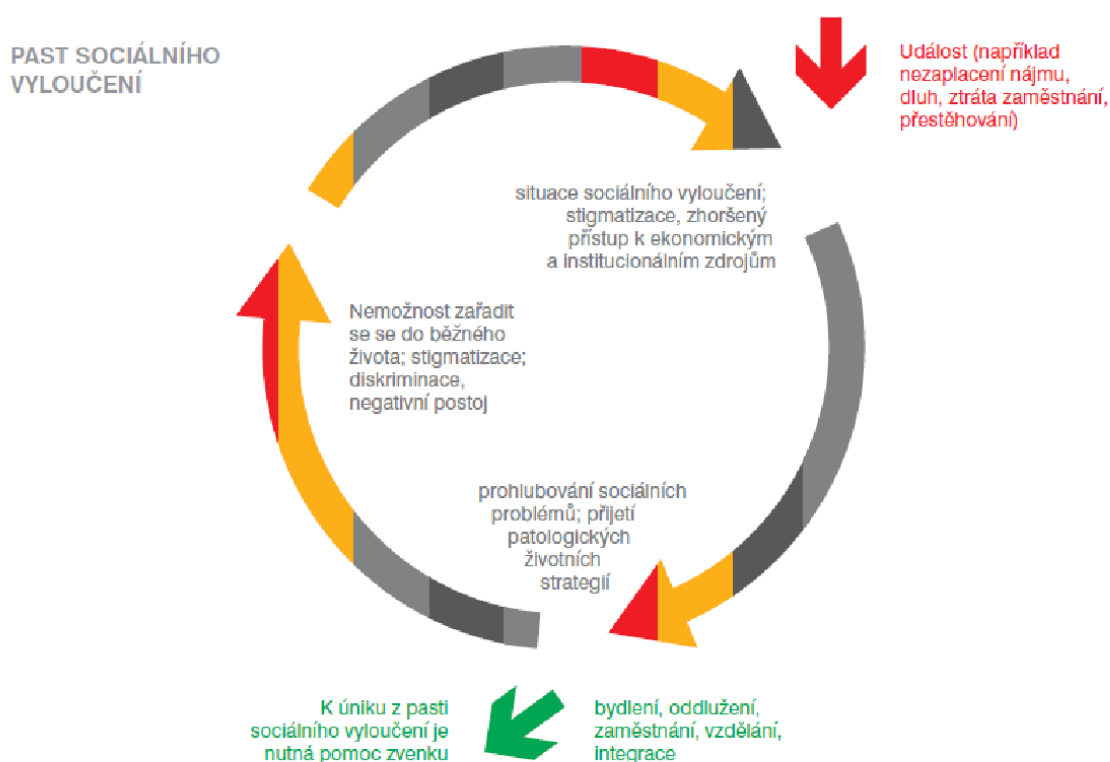
- prostorovým vyloučením
- symbolickým vyloučením spojeným se stigmatizací jedinců či skupin
- nízkou mírou vzdělanosti
- ztíženým přístupem k legálním formám lépe finančně ohodnocené výdělečné činnosti
- příjmem ze sociálních dávek, a s tím spojenou materiální chudobou
- nízkou kvalitou bydlení a špatnými hygienickými poměry
- uzavřeným ekonomickým systémem (lichva a tzv. rychlé půjčky)
- výskytem rizikových forem chování (např. alkoholismu, narkomanie či gamblersství) a kriminality (zvýšeným rizikem stát se pachatelem, ale i obětí trestné činnosti)
- sníženou sociokulturní kompetencí (např. jazykovou bariérou, nezkušeností či neznalostí vlastních práv a povinností)

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

Sociálně vyloučená osoba

Sociálně vyloučení jsou ti občané, kteří mají ztížený přístup k institucím a službám (tedy k institucionální pomoci), jsou vyloučení ze společenských sítí a nemají dostatek vertikálních kontaktů mimo sociálně vyloučenou lokalitu. Základní charakteristikou propadu na sociální dno je nahromadění důvodů, které vedou k životní krizi (ztráta zaměstnání, platební neschopnost, problémy s bydlením, problémy dětí ve škole, nemoc atd.). Sociálně vyloučení lidé obvykle nestojí před jedním problémem, ale před jejich komplexem, přičemž mnohý z nich by i jednotlivě ohrožoval normální fungování člověka ve společnosti. S postupným propadem na dno přestává být zřejmé, co je původním důvodem propadu a co jeho následkem.

Obrázek č. 1: Past sociálního vyloučení

Sociálně vyloučená lokalita

Jako sociálně vyloučená lokalita se označuje prostor (dům, ulice, čtvrť), kde se koncentrují lidé, u nichž lze identifikovat znaky spojené se sociálním vyloučením. Tato místa jsou okolními obyvateli negativně symbolicky označována („špatná adresa“, „problémové místo“ apod.).

Pokud dochází k vyšší koncentraci osob s kombinací několika nebo všech výše zmíněných ukazatelů, hovoříme o sociálně vyloučené lokalitě (SVL). Sociálně vyloučené lokality obvykle vznikají působením systémových aktérů či tržních mechanismů. Při jejich vzniku lze sledovat vnější příčiny tohoto

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

procesu, jako jsou schvalované zákony, postoje institucí, tržní mechanismy a stanoviska zbytku společnosti i faktory vnitřní, mezi které se řadí životní styl samotných sociálně vyloučených, které se často mezigeneračně reprodukují.

Sociální začleňování

Jde o proces, který zajišťuje, že osoby sociálně vyloučené nebo sociálním vyloučením ohrožené dosáhnou příležitostí a možností, které jim napomáhají plně se zapojit do ekonomického, sociálního i kulturního života společnosti a žít způsobem, který je ve společnosti považován za běžný.

Při budování stabilní sociální politiky je z dlouhodobějšího hlediska nezbytné neoddělovat problémy osob sociálně vyloučených a sociálním vyloučením ohrožených od problémů ostatních obyvatel. Naopak je nezbytné tyto problémy řešit v přirozeném propojení.

Na začátku procesu sociálního začleňování musí stát pevné rozhodnutí, že situaci v sociálně vyloučených lokalitách je obec a její politická reprezentace odhodlána řešit. Jedná se o jeden z nejkomplicovanějších procesů, zatížený stovkami špatných praxí, nedostatečným uplatňováním státních a evropských integračních politik, malou popularitou mezi voliči, negativním či přezíravým až nenávisným postojem části české veřejnosti k Romům, a také – bohužel velmi masivně – zneužíváním tématu k lacinému populismu. Na úrovni České republiky i v zemích Evropské unie není přitom pochyb o jediném přijatelném přístupu: podpoře sociálního začleňování sociálně znevýhodněných či marginalizovaných lidí. Také proto proudí do opatření na sociální začleňování nejen z evropských strukturálních fondů masivní finanční prostředky. Přitom způsobů řešení je přesně tolik, kolik je sociálně vyloučených lokalit. Žádné z řešení není zcela univerzální. Kromě jasného a pevného rozhodnutí a odhodlání k sociálnímu začleňování je pro úspěšnost jednotlivých opatření i jejich celku důležité naplňovat také následující principy, které jsou společné pro všechny situace.

PRINCIP KONTEXTU Stejně jako problém vyloučených lokalit nevznikl izolovaně, není ani jeho řešení možné bez vazby na okolí. Prostředí vně vyloučené lokality je vždy rovněž negativně ovlivněno (např. pozastavením rozvoje infrastruktury v této části města/obce, zhoršenou kvalitou bydlení v okolí lokality). Všechna plánovaná řešení proto musí obsahovat opatření, která zohlední zájem všech obyvatel obce/města, podpoří rozvoj doposud vyloučené lokality v kontextu celého prostoru obce/města a umožní izolovanou zónu integrovat do celku města/obce. Na počátku přitom vždy stojí rozhodnutí, zda je investice do rozvoje vyloučené lokality výhodná (nejen pro její obyvatele, ale i okolí), či zda je vhodnější zdevastovanou či zcela segregovanou lokalitu zcela zrušit a rozvojová opatření mj. pro její bývalé obyvatele plánovat na jiných místech.

PRINCIP SDÍLENÍ DOBRÝCH PRAXÍ Přestože každé řešení je nutné upravit podle místních poměrů, nejlepším rádcem je dobrá praxe realizovaná třeba v sousední obci. Naopak špatným rádcem může být přesvědčení, že všechna opatření lze zvládnout bez expertních znalostí.

PRINCIP SPOLUPRÁCE Mezi nejčastější osoby, se kterými je sociálně vyloučený člověk v kontaktu, patří pracovníci a pracovníci sociálního odboru, odboru sociálních dávek, úřadu práce, odboru bytové politiky, neziskové organizace, učitelky a učitelé ze škol, asistenti a asistentky mateřských,

Tento materiál vznikl za finanční podpory Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Zaměstnanost v rámci projektu „Systémové zajištění sociálního začleňování“, registrační číslo projektu CZ.03.2.63/0.0./0.0/15_030/0000605. Více na www.socialni-zaclenovani.cz.

základních a středních škol, atp. Ti tvoří základní institucionální síť, která rozhoduje o tom, jaké podněty bude sociálně vyloučený člověk přijímat, a tedy i jak bude na tyto podněty reagovat. Je-li tato síť připravená s fenoménem sociálního vyloučené pracovat, násobně vzrůstá šance, že proces integrace bude úspěšný. Vzájemná koordinace a spolupráce aktérů této sítě je přitom nutnou podmínkou. Nejvhodnější se jeví, pokud se jednotliví aktéři institucionální sítě domlouvají a opatření společně plánují.

PRINCIP PARTICIPACE Zásadní roli hraje porozumění mezi aktéry institucionální sítě a klienty – lidmi z vyloučené lokality. Obě strany musí dokonale znát cíl, který pro obě z nich musí být sdílený a srozumitelný. Globálním cílem je integrace, a dílčími cíli činnosti, které k němu vedou, jsou zejména oddlužení, nalezení zaměstnání, zajištění bydlení, získání vzdělání, zlepšení zdravotního stavu, atd. Bez deklarace ochoty a motivace na straně klienta opatření nikdy nebudou účinná. Na formulaci svých zájmů a cílů se musí sociálně vyloučený člověk podílet, jinak proces integrace zkrachuje, nebo se stane sociálním inženýrstvím.

PRINCIP PŘIJETÍ ODPOVĚDNOSTI Většina článků institucionální sítě podléhá (nebo je alespoň ovlivněna) vedení obce (starostovi nebo příslušným radním). Proto je klíčovým předpokladem k úspěšné integraci přijetí odpovědnosti ze strany samosprávy. Je nezbytné udělat „audit“ místní sociální politiky a odhalit případné aktéry v systému, kteří záměrně integraci odporují, či dokonce situace v sociálně vyloučených lokalitách zneužívají ve svůj prospěch (často např. spekulanti s byty, apod.). Případná korupční jednání je nutné odstínit. Následně je možné se ujmout koordinační role řízení nebo pozitivního ovlivňování všech systémů v institucionální síti, které na proces integrace mají vliv.

PRINCIP INDIVIDUALITY Nelze předpokládat, že skupina lidí, jež je letmým pohledem označitelná jako sociálně vyloučená komunita se stejnými bariérami pro vstup na trh s byty, prací a vzděláním, respektive její jednotliví členové (rodiny), se budou chovat v reakci na podněty stejně. Nutným předpokladem k úspěšnému začleňování je proto zaměření na jedince, zvýšení jeho sociálních kompetencí a tedy sociální mobility.

PRINCIP PREVENCE Sociální vylučování je proces mnohem snadnější a rychlejší, než opětovné začlenění. Sociálnímu vyloučení lze předejít uplatňováním obdobných přístupů a nástrojů, jako při procesu sociální integrace. Prevence je důležitým komponentem integračního přístupu a může ušetřit nemalé síly a prostředky v budoucnosti.

PRINCIP MOBILITY Cílovým stavem procesu integrace je plné začlenění jednotlivce (rodiny) do společnosti ve všech oblastech. Každý jednotlivec by měl mít možnost přestěhovat se v rámci obce do kteréhokoliv místa, nebo vykonávat kterékoliv zaměstnání, limitující by přitom měly být pouze jeho individuální vlastnosti a schopnosti. Každý občan by tedy měl mít možnost úplné mobility. Je důležité naplňovat představu, že ve všech kategoriích bytů, které se ve městě nacházejí, bydlí lidé, kteří předtím byli uzavřeni do prostoru vyloučené lokality, že vykonávají celé spektrum různých zaměstnání (obojí, mají-li k tomu individuální předpoklady) a jejich děti se vzdělávají mezi ostatními vrstevníky; jinak nebude proces integrace nikdy zcela otevřený.